

1. Jaarverslag 2016

De jaarverslaggeving van een Organisatie-zonder winststreven bevat, volgens Richtlijn 640, ondermeer een Jaarverslag (bestuursverslag).

1.1 Statutaire naam

Bij notariële akte van 29 december 2010 is opgericht de stichting met de naam: **Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest Fryslân.**

De stichting heeft haar zetel in de gemeente Súdwest-Fryslân.

De stichting is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 51616009.

De Belastingdienst heeft de stichting per 1 januari 2011 aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). De aanmerking geldt voor onbepaalde tijd.

1.2 Omschrijving van de doelstelling

Artikel 2 van de statuten stelt dat het doel van de stichting is het:

- a. bevorderen van de instandhouding van monumenten als bedoeld in de Monumentenwet 1988 en/of de gemeentelijke Erfgoedverordening, voor zover gelegen binnen de grenzen van de gemeente Súdwest-Fryslân;
- b. verrichten van alle verdere handelingen, die met het genoemde onder a. in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn;
- c. beheren van de monumenten.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a. het in juridische eigendom verwerven van monumenten als hiervoor omschreven;
- b. het (doen) restaureren en onderhouden van de verworven monumenten;
- c. nauw contact te onderhouden met de verantwoordelijke gemeentebestuurders van de gemeente Súdwest-Fryslân;
- d. het vergroten van het draagvlak onder de bevolking voor de monumenten;
- e. de verwerving van geldmiddelen;
- f. alle andere wettige middelen die voor het doel bevorderlijk kunnen zijn.

1.3 Samenstelling van bestuur

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2016 is als volgt:

Naam	Functie	Periode	Rooster van aftreden
J.W. Boekhoven	Voorzitter	2 ^e	2019
R. Boersma	Secretaris	2 ^e	2018
A.A. Hoekema	Penningmeester	3 ^e	2020
Mevrouw W. Chr. Vroegindeweyj	Vicevoorzitter	3 ^e	2021
Mevrouw Y. Attema	Bestuurslid	3 ^e	2020
B.J. v.d. Broek	Bestuurslid	3 ^e	2021
Mevrouw A. Koopmans - Walinga	Bestuurslid	2 ^e	2018
H. Smid	Bestuurslid	2 ^e	2019

Een bestuurslid mag maximaal drie periodes in het bestuur zitting hebben.

In de vergadering van 1 december 2016 zijn mevrouw W. Chr. Vroegindeweyj en de heer B.J v.d. Broek bij acclamatie herbenoemd.

1.4 Verslag van de activiteiten in 2016

In het jaarverslag doet het bestuur schriftelijk verslag omtrent de gang van zaken en het gevoerde beleid.

Bestuursverslag

Het bestuur kwam in het verslagjaar vijf keer in vergadering bijeen in de aanbouw van de molen te Witmarsum. Daarnaast hebben bestuursleden, soms in 'werkgroepverband', diverse gesprekken gevoerd met tal van personen en/of instanties over uiteenlopende onderwerpen betrekking hebbende op het behoud van de monumenten in het bezit van de stichting.

Contacten met gemeente

Met betrekking tot het verwezenlijken van de doelstelling van de stichting onderhoudt het bestuur nauw contact met de verantwoordelijke gemeentebestuurder(s) van de gemeente Súdwest-Fryslân.

Vanuit onze stichting heeft de heer Boersma deel genomen aan de bezuinigingsdialoog van de gemeente Súdwest-Fryslân, waarbij samen met de inwoners tot een structurele bezuiniging moet worden gekomen tot een bedrag van totaal 4,5 miljoen euro. De dialoog moet leiden tot voorstellen voor de gemeenteraad.

Op 19 mei 2016 is de jaarrekening 2015 van de stichting aangeboden aan de portefeuillehouder wethouder mevrouw M. Bakker. Tijdens deze bijeenkomst is ondermeer gesproken over de onderwerpen: financieel meerjarenperspectief van onze stichting, restauratie Vuurtoren Workum, glaskap Broerekerk en het beleid aangaande het vlaggen vanaf de torens.

Tevens heeft er overleg plaatsgevonden met de gemeente inzake de door haar ontvangen klachten over geluidsoverlast, veroorzaakt door bepaalde activiteiten die in de Broerekerk plaatsvinden. De stichting heeft dienaangaande als verhuurder van het gebouw een zeer beperkte invloed.

Contacten met provincie

De feestelijke afronding van het restauratieproject Vuurtoren van Workum vond plaats op de 11^e van de 11^e van het verslagjaar.

In het bijzijn van vele genodigden heeft de gedeputeerde van de Provinsje Fryslân, de heer Johannes Kramer, als portefeuillehouder monumentenzorg de (her)openingshandeling verricht.

Vlaggenbeleid

Het bestuur is van mening dat het vlaggen vanaf de torens niet tot de primaire verantwoordelijkheid van onze stichting behoort, zijnde het beheren en onderhouden van de objecten. Tot en met 2014 nam de gemeente Súdwest-Fryslân de verantwoordelijkheid inzake het vlaggen op zich, maar vanaf 1 januari 2015 niet meer. Het bestuur is van mening dat het vlaggen vanaf de torens een verantwoordelijkheid van de dorpsgemeenschap is, waarbij onze stichting toestemming geeft om gebruik te maken van de betreffende toren. Hierover willen we afspraken maken met de diverse maatschappelijke organisaties (kerk/plaatselijk belang). Omtrent dit onderwerp zijn we nog in gesprek met de gemeente en dorpsbelang Pingjum.

Evaluatie verhuur Broerekerk

Op voorstel van de werkgroep Broerekerk heeft het bestuur besloten om ingaande 1 januari 2017 de volgende tarieven te hanteren:

- Commercieel tarief: € 250,- per dagdeel, borg € 200,- en € 25,- per dag voor opbouw en afbreken. Hieronder valt ook een huwelijksvoltrekking.
- 'Bolswarder' tarief: € 75,- per dagdeel, borg € 100,- en € 15,- per dag voor opbouw en afbreken. Er is een lijst met Bolswarder activiteiten die hiervoor in aanmerking komen.
- Elke drie jaren vindt er een indexering c.q. aanpassing aan de markt plaats.

Vrijwilligersbijeenkomst 2016

Op 23 april heeft, met een goede deelname, de jaarlijkse vrijwilligersmiddag plaatsgevonden. Na de bezichtiging van onze rijksmonumenten de klokkenstoelen en begraafplaatsen Ypecolsga en Indyk is met de boot gevaren naar het natuureiland de Gouden Boaijum. Na een bezoek te hebben gebracht aan het biologisch melkveebedrijf aldaar is het eiland (deels) verkend onder begeleiding van een vogelwachter.

Glasgewelf Broerekerk

Gelet op het aflopen van de garantietermijn is het plan opgevat om een deel van het glazen dak van de Broerekerk te vervangen. De kosten van dit project worden geraamd op € 110.000. De jaren 2016 en 2017 zijn/worden gebruikt voor het werven van fondsen. Hopelijk kan dan in de tweede helft van 2017 tot uitvoering worden overgegaan.

Overspanningsbeveiliging

Het is wenselijk dat in alle torens en de Broerekerk een overspanningsbeveiliging wordt aangebracht. Besloten is om deze werkzaamheden te zijner tijd met de uitvoering van het nieuw opgestelde PIP-plan uit te laten voeren.

Stichting Bolswards Historie (SBH)

Deze stichting heeft de wens uitgesproken dat de glas in lood ramen in het koor van de Broerekerk terug komen. De werkgroep Broerekerk zal in overleg treden met het bestuur van SBH.

Trouwlocatie

Het bestuur heeft besloten alleen de Broerekerk tegen betaling beschikbaar te stellen als trouwlocatie.

Publiciteit

De website www.stichtingmonumentenswf.nl informeert belangstellenden omtrent de stichting en haar monumenten. Tevens wordt actuele informatie gegeven over het verloop van restauraties of van andere activiteiten van onze stichting.

Hiermee wordt ook voldaan aan de ANBI vereisten. In het verslagjaar is de website waar nodig/wenselijk aangepast en aangevuld.

Bestuurslid mevrouw Y. Attema is webmaster en technisch adviseur de heer H. Haitsma verwerkt de gegevens met betrekking tot de verhuur van de Broerekerk.

Op twee plaatsen is een QR bordje op de

Broerekerk aangebracht dat verwijst naar onze website.

Interne organisatie

Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar. De penningmeester legt jaarlijks uiterlijk voor één april aan het bestuur rekening en verantwoording af van het door hem/haar in het voorgaande boekjaar gevoerde beheer.

In het door het bestuur vastgestelde huishoudelijk reglement (juni 2011) zijn bepalingen opgenomen betreffende ondermeer:

- het rooster van aftreden van bestuursleden;
- het aanbieden van de begroting, een tussentijdse rapportage en de jaarrekening aan het bestuur;
- het instellen van commissies voor bepaalde taken;
- inkoop en aanbesteding;
- de vrijwilligers van de stichting.

Met betrekking tot de inkoop en aanbesteding is bepaald dat er een aanbesteding moet plaatsvinden wanneer de kosten boven de € 25.000,00 worden geraamd. De aanbestedingen zijn de laatste jaren heel scherp; daar staat tegenover dat alle meerwerk in rekening wordt gebracht. Daarom is in de bestuursvergadering van 12 februari 2015 besloten het bedrag van € 25.000,00 voor een periode van twee jaar te verhogen naar € 50.000,00. Daarna vindt er een evaluatie plaats.

Beleidsplan 2013-2016

Een beleidsplan is één van de nieuwe voorwaarden voor de ANBI's.

In de bestuursvergadering van 19 december 2013 is het Beleidsplan 2013-2016 van de stichting vastgesteld. In het beleidsplan zijn ondermeer beschreven de missie en doelen en is aandacht gegeven aan de stand van zaken, ontwikkelingen en knelpunten.

In 2017 zal het beleidsplan worden geactualiseerd.

Ondersteuning stichting

Van het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân is, voor de uitvoering van (technische) werkzaamheden van de stichting, ook in 2016 de heer Harm Haitsma voor gemiddeld 13,25 uren per week (op jaarbasis maximaal 624 uur) ingehuurd. In december 2016 is besloten voor 2017 de overeenkomst gewijzigd voort te zetten.

In het gemeentekantoor te IJlst heeft de gemeente een flexplek beschikbaar gesteld aan de stichting.

De stichting wordt voorts ondersteund door 17 vrijwilligers. Zij verrichten met betrekking tot 'hun' monument veel werkzaamheden die het beheer en de instandhouding ondersteunen. In april 2016 is een interessante excursie voor de vrijwilligers georganiseerd. Dit werd door een ieder als zeer geslaagd ervaren.

Mevrouw Reino Elzinga-van der Velde zet zich in als vrijwilliger voor de stichting door als notulist van de bestuursvergaderingen te fungeren, waarvoor een vrijwilligersbijdrage is vastgesteld.

Het bestuur heeft, op basis van de conclusie dat er betreffende het "vrijwillige/onbetaalde" karakter van de functie van penningmeester, onevenredig veel werk moet worden besteed aan de financiële administratie, besloten om voor de uitvoering en de kosten van de administratieve werkzaamheden van de stichting een vrijwilligersvergoeding te verstrekken.

Bezit van de stichting

Per 31 december 2016 zijn in eigendom van de stichting de navolgende 23 registergoederen:

Registergoed	Adres	Postcode	Plaats
Voormalige Broerekerk	Broereplein 10	8701 JC	Bolsward
Kerktoeren Burgwerd	Kerkhof 1	8742 KT	Burgwerd
Amerikaanse windmotor Hartwert	Kloostervaart	8741 KC	Hartwert
Kerktoeren Gaast	Zeedijk 9	8757 JV	Gaast
Kerktoeren Ferwoude	Buren 2	8761 PC	Ferwoude
Kerktoeren Parrega	Kerkbuurt 3	8763 MK	Parrega
Amerikaanse windmotor Tjerkwerd	Jousterperweg	8765 PD	Tjerkwerd
Kerktoeren Pingjum	Grote Buren 8	8749 GE	Pingjum
Korenmolen De Onderneming	Molenweg 23A	8748 BL	Witmarsum
Kerktoeren Hindeloopen	Kerkstraat 1	8713 KG	Hindeloopen
Kerktoeren Koudum	Smidsweg 2	8723 BD	Koudum
Kerktoeren Molkwerum	Tsjerkestrjitte 14	8722 HJ	Molkwerum
Kerktoeren Warns	Buorren 37	8721 GN	Warns
Klokkenstoel Skarl	Skarl 9	8721 EX	Warns
Kerktoeren Workum	Merk 5	8711 CL	Workum
Kerktoeren Folsgare	Tsjearddyk 54	8773 KN	Folsgare
Kerktoeren Gauw	Boeyengastrjitte 43	8627 SE	Gauw
Kerktoeren IJlst	Eegracht 48	8651 EG	IJlst
Klokkenstoel met begraafplaats Indijk	Indijk 7	8550 AA	Indijk
Kerktoeren Nijland	Tsjerkegreft 2	8771 SJ	Nijland
Klokkenstoel met begraafplaats Smelbrêge	Smelbrêge 1	8552 MN	Smelbrege
Klokkenstoel Ypecolsga	Ypecolsga 14	8554 RD	Ypecolsga
Vuurtoren van Workum	Hylperdyk 4	8711 HJ	Workum

Verzekeringen

De 23 objecten zijn op basis van de Monumentenverzekering Comfort (Broerekerk: Subliem) ondergebracht bij Donatus te Rosmalen. Tevens wordt gebruik gemaakt van de vorkconstructie.

Bij Donatus is eveneens een milieuschadeverzekering afgesloten voor de kerktorens van Parrega en Pingjum en de molen in Witmarsum.

Tevens heeft het bestuur besloten een CAR-verzekering af te sluiten. Het bestuur is van mening dat de stichting niet meer afhankelijk wil zijn van de door de aannemers af te sluiten verzekering. Met een eigen CAR verzekering is er meer grip op de vergoeding van schades. Voor beschermde monumenten is het verplicht volgens het Besluit Rijkssubsidiering Restauratie Monumenten om een CAR-verzekering af te sluiten en komen de kosten in aanmerking voor subsidie. Vrijwilligers zijn in een eigen CAR-verzekering meeverzekerd.

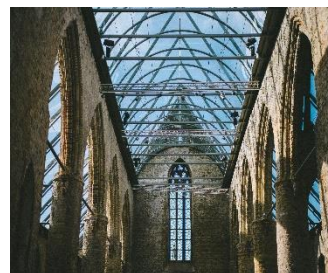
Bij ASR Nederland is een aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven afgesloten.

Verhuur registergoederen

Met betrekking tot de verhuur van de voormalige Broerekerk heeft het bestuur regels vastgesteld voor het gebruik en de vergoedingen, die eens in de drie jaar worden geëvalueerd.

De kerktoeren te Workum is in 2016 wederom gedurende een periode van drie maanden verhuurd.

Met de Stichting It Tointsje Leech is een huurovereenkomst gesloten aangaande het object Vuurtoren van Workum.

Rijkssubsidie / PIP-plannen

In 2016 zijn Brim-subsidieverzoeken bij het rijk ingediend voor de kerktorens in Hindeloopen, Koudum, Molkwerum en Warns. De verzoeken zijn gehonoreerd met een beschikking onder nummer 1.072.897.100. Met ingang van 2017 is voor deze objecten een totaalbedrag van € 10.057,- aan jaarlijkse subsidie ontvangen.

De rijkssubsidie is vanaf 2013 gebaseerd op de herbouwwaarde van een monument (met uitzondering van molens en groene monumenten zoals begraafplaatsen). Daarnaast is het subsidiepercentage verlaagd van 60/65% tot 50%. Dit heeft tot gevolg dat onze stichting het in de komende jaren met veel minder rijkssubsidie zal moeten doen. Bovendien wordt door deze nieuwe verdeelsystematiek onvoldoende rekening gehouden met het feit dat voor onderhoud aan hoge gebouwen een dure steiger of hoogwerker nodig is.

De Brim-subsidie, gekoppeld aan de herbouwwaarde van het monument, houdt geen rekening met de werkelijke staat van onderhoud van het monument. De regeling wordt echter de komende jaren niet aangepast.

Waddenfonds

Het Dagelijks Bestuur van het Waddenfonds heeft besloten dat onze stichting in aanmerking komt voor een subsidie uit het Waddenfonds. Dit besluit is vastgelegd in de subsidieverleningsbeschikking Waddenfonds d.d. 7 mei 2014. De subsidie bedraagt maximaal 49,83% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 200.000,00.

Kenmerken project:

Projectnaam	Monumentale Waddenzeebakens
Projectnummer	WF 221828
Geplande einddatum	31-12-2018
Omschrijving project	Het project behelst het restaureren van vijf monumenten die vroeger belangrijk waren als Waddenzeebakens en tegenwoordig belangrijk zijn als toeristische trekpleister in het Friesche terpenlandschap.
Doelstelling	Het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied.
Outputindicatoren	5 gerestaureerde monumenten

Financiering van het project:

Kosten	Bedrag restauratie	Subsidie Waddenfonds	Bijdragen medefinanciers
Uitvoeringskosten	331.737	165.289	166.448
BTW	69.665	34.711	34.954
Totaal	401.402	200.000	201.402

Kasritme subsidie:

De bijdragen uit het Waddenfonds wordt uitbetaald op basis van het vastgestelde kasritme voor de jaren 2014 tot en met 2018. In de maand januari 2016 is een verzoek ingediend tot uitbetaling van het 2^e (restant 2015) en 3^e voorschot (2016) conform het vastgestelde kasritme.

De eindafrekening in 2018 vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte subsidiabele kosten. De laatste 20% van het toegezegde bedrag wordt uitbetaald na goedkeuring van de eindrapportage (met een goedkeurend accountantsverslag).

Planperiode 2011 – 2016

De Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân is opgericht d.d. 29 december 2010. Derhalve is eind 2016 de eerste planperiode van zes jaren geëindigd. Enkele in het oog springende zaken zijn:

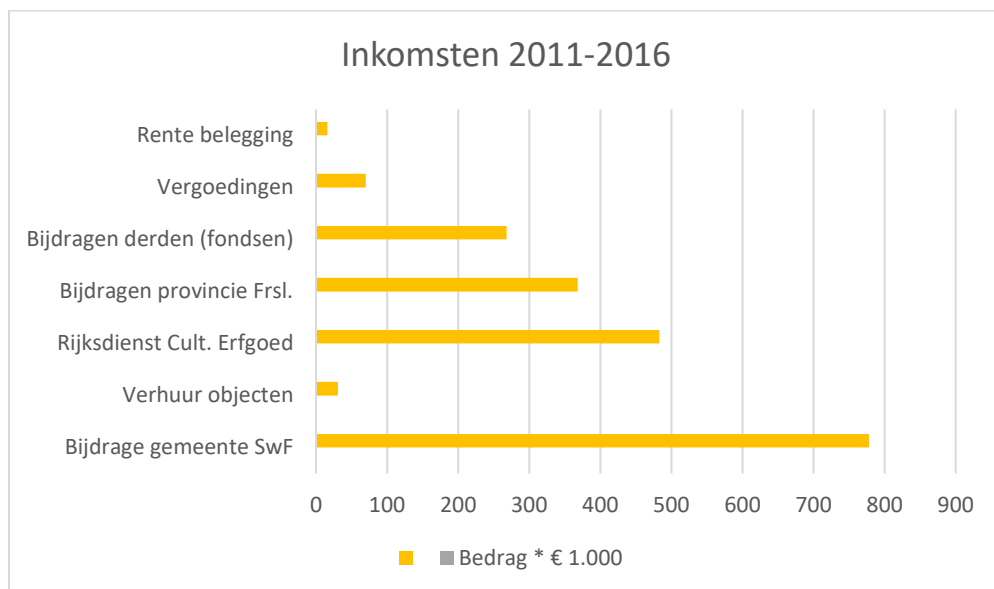
Uitgaven

De uitgaven in de afgelopen zes jaren bedroegen ruim 2,0 miljoen euro en kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Lasten	Bedrag * € 1.000	in %
Technische ondersteuning	284	14,0%
Algemene kosten	23	1,1%
Bestuurskosten	9	0,4%
Instandhouding objecten	1.711	84,4%
Bankkosten	1	0,0%
Totalen	2.028	100,0%

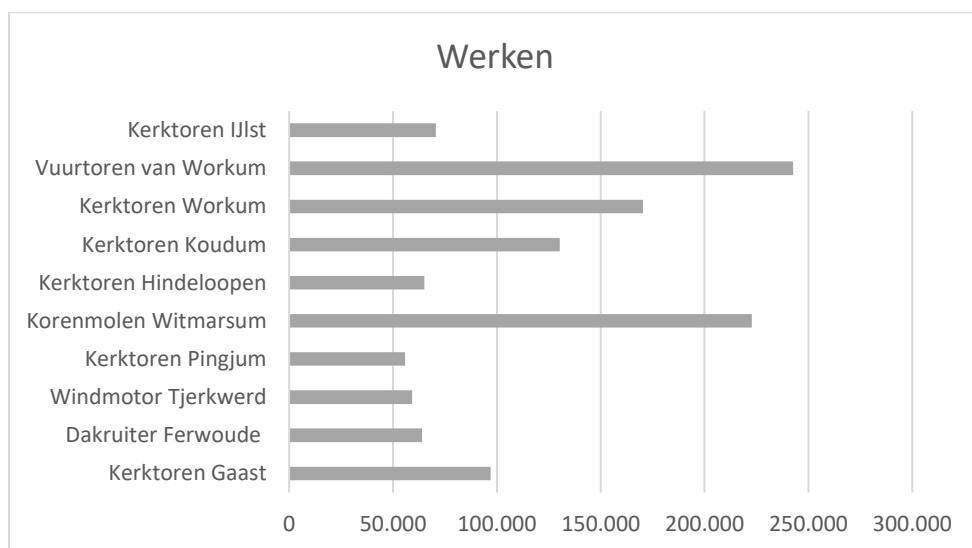
Inkomsten

Van de inkomsten van de stichting in de jaren 2011 - 2016 kan het volgende overzicht worden gemaakt:

Restauratie- en onderhoudswerken

De meest ingrijpende restauratie- en onderhoudswerken in de jaren 2011 tot en met 2016 omvatten een bedrag van bijna 1,4 miljoen euro. Hieronder volgt een overzicht van de financieel meest ingrijpende werken (> € 50.000).

Bijdragen derden (fondsen e.a.)

Naast de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage, de rijkssubsidies en de provinciale subsidies is onze stichting in de afgelopen zes jaar goed bedeeld door tal van fondsen en organisaties waarvan één of meerdere bijdragen zijn ontvangen.

In totaliteit is in dit kader in de jaren 2011 tot en met 2016 bijna 374 duizend euro op onze bankrekening bijgeschreven.

Een overzicht van de best scorende objecten in dit verband (> € 10.000) is hieronder opgenomen. Dit overzicht is inclusief de bijdrage uit het Waddenfonds ten behoeve van een vijftal objecten.

Object	Bedrag
Kerktoeren Parrega	12.000
Korenmolen Witmarsum	53.000
Kerktoeren Hindeloopen	12.500
Kerktoeren Workum	17.500
Kerktoeren IJlst	16.500
Vuurtoren van Workum	95.000
Waddenfonds	105.882

Met betrekking tot de objecten Vuurtoren van Workum en Waddenfonds moet worden opgemerkt dat in de jaren 2017 en daarna nog toegezegde bijdragen zullen worden ontvangen.

Verslag van de activiteiten instandhouding objecten in 2016

Voormalige Broerekerk te Bolsward

Er is een onderhoudscontract afgesloten voor een jaarlijkse inspectie van de dakgoten. Ieder jaar in de maand maart werkt een specialist een hele dag in de goten en lijmt de meest urgente plekken weer vast en checkt op eventuele gaatjes.

Ook is er een onderhoudscontract gesloten voor een jaarlijkse inspectie van de veiligheidslijnen.

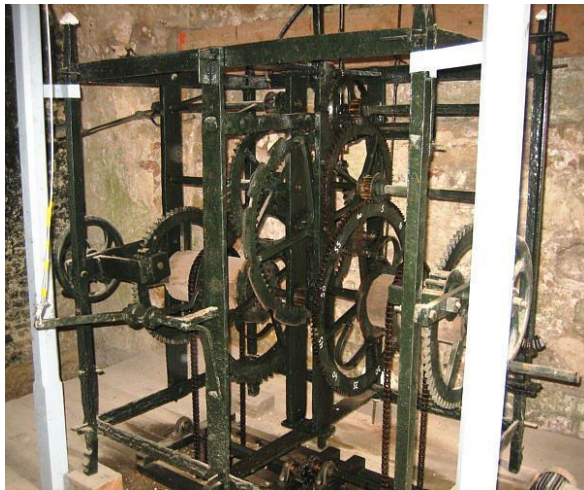
Twee keer per jaar (maart en oktober) wordt het glas van de verschillende dakvlakken en ook het gevelglas

schoongemaakt.

Deze drie verschillende onderdelen worden in maart tegelijk gepland en achter elkaar uitgevoerd zodat gebruik kan worden gemaakt van één en dezelfde hoogwerker.

In het voorjaar van het verslagjaar zijn de stopcontacten die langs de randen in de kerk in de vloer zaten aangepast. Er kon water in de stopcontacten lopen waardoor bij schoonmaakwerkzaamheden steeds kortsluiting ontstond. Er zijn nieuwe waterdichte stopcontacten gemaakt die in RVS kastjes vlak boven de vloer zijn geplaatst.

Kerktoeren Burgwerd

In het verslagjaar is twee keer storing geweest aan het zeer oude en monumentale uurwerk. Dit uurwerk dateert zeer waarschijnlijk uit de tweede helft van de 16^e eeuw. Beide keren kon de storing worden verholpen.

De toren maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Amerikaanse windmotor Hartwerd

De as van deze windmotor was gebroken. De as was doorgesleten doordat de bus die er omheen zit veel te ruim was. Daardoor werd deze steeds scheefgetrokken. De as is deels vervangen en de bus is voorzien van een inwendige bus die mooier sluit om de as, waardoor scheeftrekken wordt voorkomen.

Het hout van het bordes was verrot. Dit is vervangen door nieuw hout en ditmaal vast gemaakt met RVS bouten. De uitvoering hiervan is gedaan door de vrijwillig molenaar.

Dakruiter Gaast

Aan deze dakruiter zijn in 2016 geen werkzaamheden uitgevoerd omdat de restauratie in november 2014 net was opgeleverd. Het oude uurwerk hoeft sindsdien niet meer met de hand te worden opgewonden, omdat dit geautomatiseerd is. Dit heeft in het verslagjaar nog wel weer de nodige storingen gegeven. Deze storingen zijn in garantie een paar keer hersteld.

Dakruiter Ferwoude

Deze dakruiter is in het verslagjaar ingrijpend gerestaureerd. De loden spitsbekleding was zeer slecht waardoor het geleet heeft. Daardoor was veel hout verrot. De restauratie is zeer goed geslaagd zonder tegenvallers. De dakruiter is ook weer keurig in een nieuwe verflaag gezet. De bestaande kleuren zijn daarbij gehandhaafd.

Het fraaie oude uurwerk is tevens opgeknapt en het opwindmechanisme is zodanig aangepast dat het automatisch wordt opgewonden. Dit uurwerk is gemaakt door Simon Rodenburg uit Sneek en dateert uit de periode 1865 – 1878.

De restauratie is mede mogelijk gemaakt door enkele fondsen.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Kerktoeren Parrega

In 2016 zijn aan deze toren geen werkzaamheden uitgevoerd.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Amerikaanse windmotor Jousterp te Tjerkwerd

In 2014 is een technisch onderhoudscontract afgesloten voor deze windmotor met Mannen van Staal uit Leeuwarden. De molenaar die het smeren van de diverse onderdelen voor zijn rekening nam, had aangegeven dat hem dit om gezondheidsredenen niet meer lukte.

Onderdeel van dit onderhoudscontract is dat er diverse automatische vetpatronen zijn geplaatst die ieder half jaar vervangen moeten worden. Ook in het verslagjaar is dit uitgevoerd.

Kerktoren Pingjum

In het najaar is de vlaggenstok tijdens een storm gebroken. Het is niet meer gelukt om deze te vervangen. Het streven is dit voor Koningsdag 2017 voor elkaar te hebben.

Korenmol De Onderneming Witmarsum

In 2015 is de molen onderworpen aan een flinke restauratie. Daarom was het niet nodig om in 2016 onderhoud te plegen. Wel zijn er voorbereidingen getroffen voor het inbouwen van een nieuwe buil. Daarvoor was onder meer een extra stroomaansluiting nodig t.b.v. de elektromotor. De buil zal t.z.t. kunnen draaien op windenergie of op een elektromotor. Dit laatste indien er geen wind staat.

Dit object maakt deel uit van het project Monumentale Waddenzeebakens.

Kerktoren Hindeloopen

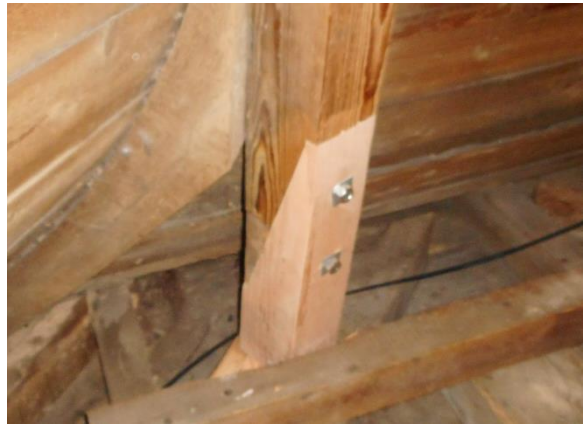
Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Kerktoren Koudum

Aan deze toren zijn in 2016 een aantal onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. In de kap van de toren waren een aantal onderreinden van de sporen en spanten aangetast door houtrot. Deze zijn aangelast. Hetzelfde geldt voor delen van muurplaten. Ook de toegangsdeuren hadden enig houtherstel nodig.

De buitenkant van de toren heeft een schilderbeurt gekregen en al het ijzerwerk in de toren, dat te maken heeft met de klokken, is ontroest en in de zwarte 2-componenten verf gezet.

Kerktoeren Molkwerum

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Kerktoeren Warns

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Klokkenstoel Skarl

Aan deze klokkenstoel zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Kerktoren Workum

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen noemenswaardige onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

In 2015 is een overeenkomst gesloten met Museum Warkums Erfskip voor het aanbrengen van een camera aan de vlaggenmast op de toren. De beelden die met deze camera gemaakt worden zullen uitsluitend te zien zijn op een beeldscherm in "de Waag" en dus niet op internet. De camera is overigens ook in dit verslagjaar nog niet geplaatst.

Kerktoren Folsigare

Aan deze toren zijn in 2016 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Kerktoren Gauw

Aan deze toren zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

In december was de veer van de slaghamer afgebroken. Deze is vervangen.

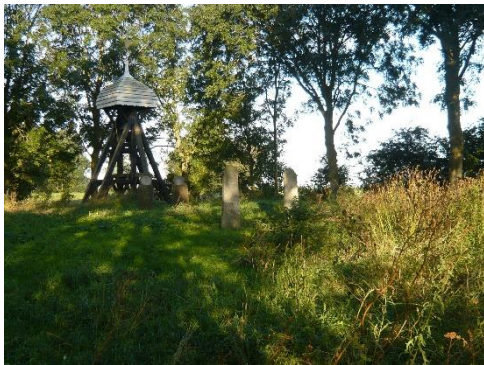

Toren IJlst

Deze toren is in 2015 gerestaureerd. Daarom zijn er in 2016 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Wel was het nodig de bliksemafleider te herstellen.

Begraafplaats en klokkenstoel Indijk

De begraafplaats is 18 keer gemaaid in het verslagjaar. Ook is snoeiwerk verricht aan de bomen. De klokkenstoel is behandeld met een anti-alg middel.

Het bedrijf dat het onderhoud voor ons uitvoerde is aan het einde van het verslagjaar failliet gegaan. We hebben nog geen nieuw bedrijf gevonden.

Kerktoeren Nijland

Aan deze toren zijn in 2016 geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

In 2015 was de vlaggenmast afgebroken. In 2016 is een nieuwe vlaggenmast in de toren gekomen.

Begraafplaats en klokkenstoel Smallebrugge

De begraafplaats is 18 keer gemaaid in het verslagjaar. Ook is snoeiwerk verricht aan de bomen. De klokkenstoel is schoongemaakt. De kosten voor het onderhoud worden betaald door de Bumastichting.

Het bedrijf dat het onderhoud voor ons uitvoerde is aan het einde van het verslagjaar failliet gegaan. We hebben nog geen nieuw bedrijf gevonden.

Klokkenstoel Ypecolsga

Nadat deze klokkenstoel in 2014 is gerestaureerd, zijn in het verslagjaar geen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Vuurtoren van Workum

In 2016 is de vuurtoren met wachterswoning gerestaureerd. In het restauratieplan was uitgegaan van het aanbrengen van palen onder de oostgevel van de woning. Dit deel was behoorlijk aan het verzakken. De voorgestelde oplossing leek ons onvoldoende. Een gebouw eenzijdig voorzien van een paalfundering geeft kans op vervolgschade. Daarom is een second opinion gevraagd bij een andere constructeur.

Deze heeft een nieuwe betonfundering ontworpen welke is

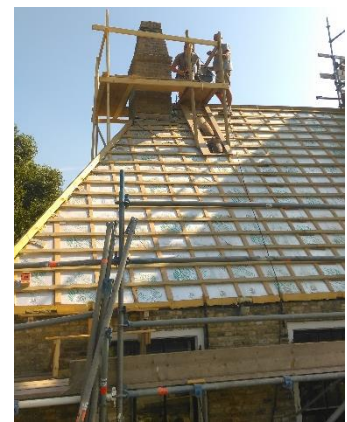
goedgekeurd door de gemeente.

De nieuwe fundering is in april 2016 aangebracht. Daarna is de aannemer gestart

met de restauratie van het totale gebouw. Dit alles onder dagelijks "toezicht" van de bewoner.

Muren, ankers, balken, dakgoten, stucwerk, ramen en kozijnen en deuren en daken moesten worden hersteld. Een flinke klus. Vanwege het feit dat er vogeltjes onder de dakpannen nestelden is het schuine dak pas na de zomervakantie aangepakt. Dit schuine dak is bovendien voorzien van isolatieplaten.

De restauratie was tevens een leerlingproject. Tijdens het hele traject is een leerling aanwezig geweest die flink wat heeft kunnen leren door de veelheid aan verschillende restauratiedisciplines.

Op 11 november 2016 was de feestelijke oplevering van de restauratie, waarbij gedeputeerde J. Kramer de openingshandeling heeft verricht. Dit onder het toezien van wethouder mevrouw M. Bakker en andere genodigden en de EO televisieploeg.

Op de vuurtoren is een plaquette aangebracht welke de bewoner en zijn relatie tot de strontrace en de vuurtoren verbeeld.

De totale restauratie is mogelijk gemaakt door subsidie van het rijk, de provincie Fryslân en de gemeente Súdwest-Fryslân en door bijdragen van diverse fondsen en instanties.

Alle sponsoren waren op een groot bord aan gegeven. Dit bord stond langs de doorgaande weg zodat iedere passant hier notie van kon nemen.

PROJECT

RESTAURATIE VUURTOREN WORKUM

OPDRACHTGEVER

STICHTING TOT BEHOUD VAN MONUMENTEN IN
DE GEMEENTE SÚDWEST-FRYSLÂN

HOOFDAANNEMER

VALLINGA - DE JONG, RESTAUREREN & BOUWEN
BOLSWARD

DIT PROJECT IS MEDE MOGELIJK GEMAAKT:

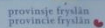
MET STEUN VAN

RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED

MET STEUN VAN

PROVINSJE FRYSLÂN

MET STEUN VAN

GEMEENTE SÚDWEST-FRYSLÂN

MET STEUN VAN

STICHTING BOUWCULTUURFONDS FRIESLAND

MET STEUN VAN

STICHTING JUCKEMA SIDERIUSFONDS

MET STEUN VAN

STICHTING BAS BACKER

MET STEUN VAN

RABOBANK SNEEK-ZUIDWESTFRIESLAND

MET STEUN VAN

PRINS BERNHARD CULTUURFONDS

MET STEUN VAN

VAN ENTER-WESTERMAN HOLSTIJN FONDS

MET STEUN VAN

P.W. JANSSEN'S FRIESCHE STICHTING

MET STEUN VAN

DINAMOFONDS

MET STEUN VAN

VAN HELOMA STICHTING

MET STEUN VAN

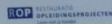
MEINDERSMA-SYBENGA STICHTING

MET STEUN VAN

M.A.O.C. GRAVIN VAN BYLANDT STICHTING

LEERLING-
BOUWPLAATS

ROP RESTAURATIEOPLEIDINGSPROJECT

2. Jaarrekening 2016

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans, met vergelijkende cijfers van het vorige boekjaar;
- de staat van baten en lasten;
- de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten.

2.1 Balans 31 december 2016

De balanspositie per 31 december 2016 van de Stichting tot behoud van monumenten in de gemeente Súdwest-Fryslân is als volgt.

Activa	2016	2015	Passiva	2016	2015
Vaste activa			Eigen vermogen		
			- Algemene reserve	115.000	169.500
			- Jaarresultaat	57.632	-53.454
			- Reserve onderhoud / restauratie.	3.972	2.926
Vlottende activa			Kortlopende schulden		
Vorderingen	15.124	24.885	- Crediteuren	12.933	3.773
Liquide middelen:			- Overlopende passiva	97.395	109.435
- Rabo Rekening-courant	1.082	5.562			
- Rabo BedrijfsSpaarRekening	80.024	1.734			
- MoneYou spaarrekening	90.703	100.000			
- SNS Bank sparen	99.999	99.999			
Totaal activa	286.932	232.180	Totaal passiva	286.932	232.180

Prachtig uitzicht vanaf de vuurtoren in Workum

2.2 Staat van baten en lasten 2016

Omschrijving	Werkelijk 2016	Begroot 2016	Werkelijk 2015
Algemene baten			
Bijdragen gemeente	146.874	146.700	141.900
Donatie	300		
Verhuur objecten	8.165	3.750	7.003
Instandhouding			
Subsidies Nationaal Restauratiefonds	35.893	37.900	37.672
Restauratie subsidie provincie	99.182	137.950	
Bijdragen derden (fondsen e.a.)	117.000	132.490	35.000
Waddenfonds	47.067	47.050	47.050
Overlopende passiva	12.040	4.600	44.840
Vergoeding Wetterskip	607	580	1.208
Schadevergoedingen	8.758		34
Huur Vuurtoren Workum	1.057		1.233
Overige baten instandhouding	1.028	1.970	7.608
Financiering			
Rente spaarrekeningen	2.441	4.050	4.381
Totale baten	480.412	517.040	327.929

Algemene lasten			
Technische/administratieve ondersteuning	39.033	49.600	50.469
Overige algemene kosten	3.425	4.040	4.531
Bestuurslasten			
Overige bestuurskosten	1.439	4.100	1.643
Instandhouding			
Kosten subsidiabel	351.130	412.470	289.384
Kosten niet subsidiabel	27.597	37.260	35.193
Financiering			
Bankkosten	156	180	163
Onvoorzien		4.600	
Totale lasten	422.780	512.250	381.383

Saldo baten minus lasten	57.632	4.790	-53.454

2.3 Kasstroomoverzicht 2016

Een kasstroomoverzicht is een overzicht van de feitelijke geldstromen die in een organisatie in de loop van een boekjaar binnenkomen en uitgaan. Dit staat ook bekend als de “staat van herkomst en besteding der middelen”.

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de mutaties in het werkkapitaal c.q. de geldmiddelen. Een dergelijk overzicht heeft toegevoegde waarde naast de informatie uit de balans en de staat van baten en lasten.

Kasstroom 2016

Mutatie 2016

Operationele activiteiten			
- Saldo baten minus lasten	57.632		
Mutaties operationele activiteiten			57.632
Investeringsactiviteiten			
Financieringsactiviteiten			
Mutaties NWK (Netto werkkapitaal)			
Vorderingen			
- Afname debiteuren	9.760		
Mutaties vorderingen		9.760	
Kortlopende schulden			
- Toename crediteuren	9.160		
- Afname overlopende passiva	-12.040		
Mutaties kortlopende schulden		-2.880	
Mutaties NWK (Netto werkkapitaal)			6.880
Mutaties liquide middelen			64.512
Liquide middelen			
- Saldo 1 januari	207.295		
- Saldo 31 december	271.807		
Toename saldo			64.512

Gecombineerd geven de balans, de resultatenrekening en het kasstroomoverzicht een volledig beeld van het financiële reilen en zeilen van onze stichting. De balans toont de waarde van de bezittingen en schulden op enig moment en de resultatenrekening verschaft inzicht in de opbrengsten en kosten in een periode. Het kasstroomoverzicht zet de inkomsten en uitgaven in die periode tegenover elkaar en maakt daarmee het plaatje compleet.